

ПРАКТИЧНА ТРАНСКРИПЦІЯ КОРЕЙСЬКИХ ІМЕН УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ: ПОРІВНЯННЯ, ПРОБЛЕМИ І ПРОПОЗИЦІЇ

У статті запропоновано систему транскрипції корейських імен, що ґрунтується на їхньому написанні і, відповідно, вимові в Південній Кореї. Висвітлено проблеми, які існують сьогодні в транскрипції корейських імен, і подано пропозиції щодо їхнього розв'язання.

Ключові слова: транскрипція, корейська мова, кирилиця.

Проблема передавання корейських імен кирилицею існує вже багато років. І якщо корейісти Росії ще за радянських часів почали вивчати її приблизно з 50-х років ХХ ст., то в Україні цій проблемі уваги майже не приділяли, адже корейістика як самостійна наука тут нараховує лише близько 20 років. Оскільки проблеми відтворення корейських назв російською та українською мовами багато в чому подібні, доцільно коротко спинитися на результатах роботи російських учених у цій галузі.

Російська практична транскрипція була розроблена Л. Р. Концевичем на основі наукової транскрипції, запропонованої А. А. Холодовичем у середині 1950-х років. Сьогодні в Росії існують дві школи транскрибування: московська та пітерська. Вони багато в чому подібні, головне ж «яблуко незгоди» — передавання на письмі одзвінченого ㅈ (чи маємо писати *Пак Мі-Джі* чи *Пак Мі-Чжі*?).

Можна багато сперечатися про те, наскільки досконалою є система А. А. Холодовича. Адже це система транскрибування з елементами транслітерації, що робить її не зовсім зручною як для тих, хто зовсім не знайомий з корейською мовою і кому необхідно передати звучання слова якомога ближче до оригіналу (наприклад, для туристів), так і для вчених-корейістів, для яких важливо знати, як саме писалося слово корейською мовою. Проте важливо, що росіяни прийняли більш-менш уніфіковану систему написання корейських імен¹, у той час як в Україні такої системи не існує зовсім; у кращому випадку ми знову ж таки звертаємося до системи А. А. Холодовича.

Проте навіть у російській мові система написання корейських імен та назв до кінця не усталена. Це засвідчують і нормативні документи, що стосуються перекладу. Наприклад, у 2004 р. у Росії Спілкою російських перекладачів було ви-

¹ На жаль, не всі ознайомлені з цією системою, що приводить до досить різного написання одного й того самого імені. В основному це стосується журналістів, які передають корейські імена за власним розсудом, замість того щоб звернутися до розробленої системи транскрипції чи до науковця-корейіста.

дано «Письмовий переклад — рекомендації перекладачу та замовнику». Цей документ був розроблений на основі досвіду російських перекладачів, ГОСТів, посібників і методичних рекомендацій відомчих цільових програм та системи перекладів торгово-промислових палат тощо. Стосовно перекладів з корейської мови у рекомендації зазначається: «Японські, корейські, в'єтнамські, індонезійські, бірманські прізвища та імена пишуть окремо і з великої літери в кожній частині, наприклад: *Хо Ши Мін, У Тан*»².

Якщо про відтворення японських та китайських власних назв детальніше говориться в додатку № 5 цієї рекомендації, то пояснення щодо перекладу з корейської обмежуються наведеною вище цитатою. Отже, на відміну від, скажімо, китайстики, ні в Росії, ні тим більше в Україні, корейсти ще не розробили усталеної системи передавання імен та прізвищ.

Для того щоб певною мірою систематизувати написання корейських імен українською мовою, розглянемо методи передавання імен з мови оригіналу мовою перекладу та основні проблеми, які виникають при цьому.

Правильне відтворення звучання іноземних слів українською мовою є важливим завданням у сфері налагодження комунікації. Завдяки цьому ми можемо впізнавати імена людей, назви міст, організацій тощо. Існує кілька методів передавання імен з мови оригіналу мовою перекладу.

1. Переклад: ім'я, що часто зустрічається, замінюється на його стійкий еквівалент у мові перекладу.

2. Транскрипція³: слово мови оригіналу передається літерами мови перекладу якомога точніше до звучання цього слова в мові оригіналу.

3. Транслітерація: власні назви передаються засобами графічної системи мови перекладу таким чином, щоб якомога точніше відобразити їх у графічній системі мови оригіналу.

На жаль, жодний з трьох зазначених методів не дозволяє досягти повної адекватності при відтворенні імен (у нашому випадку — з корейських українською мовою). Тому слід обрати варіант, який би найкраще задовольняв потреби користувача мови перекладу.

Метод перекладу при передаванні імен може використовуватися дуже обмежено, адже для його широкого використання база взаємозамінюваних імен повинна бути надзвичайно розвиненою і постійно поповнюватися. У випадку корейської та української мов таким методом можемо перекладати, мабуть, лише імена релігійних діячів та імена, що зустрічаються в релігійних книгах. Наприклад: *보세* — *Мойсей* (а не *Мосе*), *디오테* — *Тимофій* (а не *Діоде*), *야고* — *Яков* (або *Іаков*, але не *Яго*), *요한* — *Іван* (*Іоанн*, але не *Йохан*), *부처* (불타) — *Будда* (а не *Бучо* чи *Бультха*), *봉자* — *Конфуцій* (а не *Ґонджя*), *요한 바오로 2 세* — *Папа Римський Іван Павло II* (а не *Йохан Паоло II*). Звичайно, у споріднених мовах, наприклад російській та українській, метод перекладу при передаванні імен використовується набагато частіше, адже в цьому випадку імена хоч і відмінні за формою, однак більшість із них має спільне лінгвістичне походження.

Отже, оскільки метод перекладу при відтворенні корейських імен українською мовою широкого застосування не має, слід вирішити, який варіант до-

² Непослідовність у написанні корейських імен спостерігається і тут. Хоч у цьому документі рекомендується писати всі частини імен окремо, більшість учених-корейців у Росії дотримується їх написання разом. Текст рекомендацій узято з офіційного сайту Спілки перекладачів Росії: <http://www.translators-union.ru/community/recommendation/>

³ Тут і далі вживаємо термін *транскрипція* у значенні «практична транскрипція».

цільніше використовувати: транскрипцію чи транслітерацію. Для цього маємо чітко визначити, для кого призначений цей переклад: для широкого загалу чи для вузького кола науковців.

Слід зауважити, що для неспеціалістів метод транскрипції набагато зручніший, адже для них найважливіше саме звукова близькість імені до мови оригіналу, а метод транслітерації не дозволяє орієнтуватися на фонетичний образ конкретної мови. Сьогодні як в українській, так і в російській мовах метод транскрипції використовується найчастіше, проте на практиці не є упорядкованим і часто перемежується елементами фонетичної транскрипції або транслітерації.

На цю особливість лінгвісти звернули увагу ще в першій половині ХХ ст. Так, Л. В. Щерба, один з авторів теорії фонем, зазначав, що норма відтворення іношомовних слів «безповоротно вирішила питання на користь вимови», але «не без певних невеликих реверансів у бік написання»⁴. Саме це спостерігаємо і в транскрипції Холодовича-Концевича. Так, у статті «Російська та латинська системи транскрипції корейських слів та власних назв»⁵, Л. Р. Концевич зауважує, що в російській практичній транскрипції «іноді написання -нъ- (на позначення корейської букви ㅇ.— О. Ш.) дозволяється і перед голосними а, о, у, ы, э для відтворення вигляду корейського слова на письмі». Проте людині, яка не володіє корейською мовою, необов'язково знати, як саме пишеться певне корейське слово. Крім того, оскільки система Холодовича-Концевича — це все таки переважно практична транскрипція, а не транслітерація, правильно відтворити за нею корейське написання дуже складно.

В українській мові функцію російського твердого знака виконує апостроф. За правилами українського правопису апостроф уживається лише перед я, ю, є, ї (коли попередній приголосний вимовляється твердо), отже, вживати його перед іншими голосними буде неправильно априорі⁶. На нашу думку, вживання апострофа після н у корейських іменах взагалі не є актуальним питанням. Комбінація н та я, ю, є, ї, за якої вимагається тверда вимова приголосного, трапляється в корейських словах лише на стику складів. Тому при транскрибуванні в усіх словах, крім імен, у таких випадках вживатимемо апостроф, напр.: 분야 — пун'я, 김용 — ким'юн тощо. Проте, відповідно до запропонованої нами системи, пишемо корейські імена через дефіс. У такому випадку апостроф стає непотрібним, адже твердість н перед йотованими досягається за допомогою дефіса: 박성운 — Пак Сон-Юн, 김상양 — Кім Сан-Ян тощо.

У згаданій статті Л. Р. Концевич пропонує передавати сильні (подвійні) корейські приголосні ㅃ, ㅆ, ㅈ, ㅊ (але при цьому чомусь забуває про ㅅ) російськими кк, тт, пп та чч незалежно від їхнього місця у слові. Тобто, скажімо, слово ㅃㅃ пропонується писати з подвоєним к (ккот), так само як і ㅃㅃ (паккат). На нашу думку, це правило слід переглянути при укладанні української практичної транскрипції. Адже, за нечисленними винятками⁷, для української мови не характерне вживання подвоєних приголосних на початку слова. Тому пропонуємо передавати подвійні корейські приголосні таким чином:

⁴ Щерба Л. В. Транскрипция иностранных слов и собственных имен и фамилий // Щерба Л. В. Избранные работы по языкознанию и фонетике. — Ленинград, 1958. — Т. 1. — С. 153.

⁵ Концевич Л. Р. Русская и латинская системы транскрипции корейских слов и имён собственных (// <http://www.rauk.ru/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=44>).

⁶ Тут говоримо лише про практичну транскрипцію. Автор не заперечує можливості вживання апострофа в інших випадках, скажімо, коли треба передати слово на письмі.

⁷ На початку слова в українській мові можуть уживатися подвоєні в та з (внаслідок збігу: ввалити, ввечері, ззовні, ззду), с (ссати, ссавці) та л у слові ллс.

а) подвоєними українськими відповідниками в середині слова: *비싸다* — *пiссада*, *기쁨* — *кiппим* тощо; б) однією буквою-відповідником на початку слова: *빵* — *пан*, *cocktail* — *коктейлi* тощо.

На користь передавання подвоєння корейських приголосних на початку слова одним українським відповідником говорить і той факт, що українські приголосні **к, п, с, т, ч** за своєю вимовою сильніші за корейські *ㄱ, ㅍ, ㅅ, ㄷ, ㅊ*. Це видно і з корейської транскрипції українських слів: *так* — *딱*, *сумка* — *쑤까* тощо. У корейських іменах подвоєння зустрічається вкрай рідко. Оскільки імена пишемо через дефіс, а прізвища окремо, вживаємо тут неподвоєні приголосні, напр.: *이택순* — *Лі Ток-Сун*, *김택배* — *Кім Ток-Бе* тощо.

В українській транскрипції пропонуємо передавати корейське *ㅅ* перед *ㅣ* та йотованими голосними літерою **ш**, оскільки це точніше передає звучання слова в оригіналі. За правилами російської транскрипції прийнято передавати цю літеру російським **с**. На думку Л. Р. Концевич написання **sh**, яке самі корейці досить часто використовують при романізації, виникло під впливом японської латиниці ромадзі. Можливо, російський учений наполягає на вживанні **с** замість **ш** також і тому, що в російській мові буквосполучення **ши** читається як [шы], що не відповідає звуковому образу корейського слова. В українській мові такої проблеми не існує, тому пишемо *Шін Бом-Сун* (신범순), *Кім Шін-Іль* (김신일) тощо.

Звернімо також увагу на передавання *ㅅ* перед *ㅈ*. У російській транскрипції існують два варіанти написання: **рх** та **льх**. Вважаємо, що другий варіант краще передає звучання цих приголосних при збігу в мові оригіналу. На межі складів *ㅈ* перед *ㅅ* значно послаблюється, іноді майже повністю зникаючи, у той час як *ㅅ* набуває звучання, яке можна описати як середнє між українським [л] та [р]. Проте слід зазначити, що зміни у вимові *ㅈ* та *ㅅ* відбуваються різною мірою, залежно від голосного, який стоїть після *ㅈ*, та від особливостей вимови кожного окремого носія мови. Так, у слові *발효* [ㅈ] майже зникає, а [ㅅ] наближається до [р], у результаті чого слово може вимовлятися майже як *парьо*. Проте, скажімо, в імені *김일환* [ㅈ] послаблюється значно менше, тому вимова наближається до *Кім Іль-Хван* (а не *І-Ран*). Зазначимо також, що хоч *ㅅ* за звучанням у деяких випадках наближається до **р**, багатударний дрижачий український [г] істотно відрізняється від корейського *ㅅ*: латерального [л, л, л] або одноударного [г] (залежно від позиції). У той же час пом'якшений альвеолярний латеральний апроксимант [ɹ] існує як в українській, так і в корейській мовах. Тому кореєць набагато краще зрозуміє про кого саме йдеться, якщо ми скажемо *Пак Шіль-Хва*, а не *Пак Ши-Ра*. До того ж для збереження благозвучності імені при використанні другого варіанта порушується будова складу (пишемо *Ши-Ра* замість *Шір-А*, *І-Ран* замість *Ір-Ан*). Оскільки ми говоримо про транскрипцію, а не про транслітерацію, і збереження написання корейського слова для нас є другорядним, слід усе-таки, по можливості, зберігати будову складу, тим більше що з цим завданням прекрасно справляється буквосполучення **льх**. Дуже рідко, як, наприклад, у слові *실화* вимова збігу *ㅈ* та *ㅅ* безсумнівно ближча до **р**, ніж до **льх** (*сора* — *сольхва*). Проте, беручи до уваги, що таких випадків усе таки менше, і заміна **р** на звукосполучення **льх** тут не спричиняє труднощів при спілкуванні, компромісним, на нашу думку, буде використання **льх**. Отже, враховуючи наведені аргументи, пропонуємо писати *пальхьо* (발효), *Кім Іль-Хван* (김일환), *сольхва* (실화), *Пак Шіль-Хва* (박실화) тощо.

На відміну від транскрипції, де важливо якомога точніше передати звучання слова, завдання транслітерації — передати письмову форму слів мови оригіна-

лу. Цей метод потрібний в основному тим, хто професійно займається певною мовою. Використання транслітерації доцільне при укладанні каталогів бібліотек, у бібліографіях, спеціалізованих виданнях, наукових статтях тощо, оскільки вона дає однозначну відповідність і забезпечує точність. Позаяк транслітерація — це механічне передавання тексту й окремих слів, записаних однією графічною системою, засобами іншої графічної системи при другорядній ролі звукової точності (тобто передавання однієї писемності літерами іншої), то найкращою буде транслітерація, яка при потребі дозволяє легко повернутися до оригінальної системи письма. Звичайно, необхідно виробити певну схему, узгодити, які літери української мови відповідатимуть корейським. Наприклад, у ЗМІ або на візитках писатимемо *Рю Іль-Хван* (류일환) та *Лі Йон-Хі* (이영희), а в бібліографії ті самі імена передаватимуться як *Лю Іл-Хван* та *І Йонь-Хой*⁸.

Отже, як бачимо, слід укласти дві системи передавання корейських слів (у тому числі й корейських імен) українською мовою. Транскрипція потрібна широкому колу користувачів, а транслітерація — спеціалістам для уникнення плутанини й уточнення, про кого і про що саме йдеться у вузьконаукових текстах тощо.

Розглядаючи питання відтворення корейських імен українською мовою, стикаємося з цілою низкою проблем.

По-перше, це неусталеність систем транскрипції та транслітерації корейської мови латиницею. Візьмемо, наприклад, ім'я відомої корейської фігуристки 김연아⁹, яке англійською мовою чомусь переклали як *Yu-na Kim* (або *Yuna Kim*). Отже, російські й українські журналісти, які, звичайно, не знають, як звучить ім'я спортсменки в оригіналі, у своїх статтях і репортажах у більшості випадків пишуть про фігуристку *Юну*¹⁰ *Кім*. Однак якщо це ім'я знову передати корейською, отримаємо 김유나 (або ж 김윤아), що є зовсім іншим іменем.

Не можна не зазначити тут зміни в послідовності подання імені та прізвища. У корейській мові прізвище завжди стоїть перед іменем. Такий порядок властивий і українській мові (в офіційних документах прізвище завжди передує імені), хоч у розмовній можна вживати спочатку ім'я, а потім прізвище. Оскільки в англійській мові прийнято називати спочатку ім'я, а потім прізвище, більшість англомовних журналістів, пишучи ім'я фігуристки, дотримуються англомовної традиції, а їхні українські та російські колеги, не роздумуючи, просто передають його кирилицею. У результаті отримуємо *Юна Кім* при тому, що всім відомі корейський літературний герой *Хон Гільдон* та північнокорейський політик *Кім Ір Сен*¹¹. Таким чином, у людини, не знайомої з корейською мовою, може виникнути питання, яка саме частина є іменем, а яка прізвищем.

Сьогодні в Кореї існує шість систем передавання корейських слів латиницею: 1) транскрипція Маккюна-Рейшауера, створена в 1930 р.; 2) система Рамстедта, яку було використано у виданні «한국어 문법 A Korean Grammar» 1939 р.; 3) варіант Товариства корейської мови (조선어학회안), опублікований у січні 1941 р.; 4) Йельська система, або система Мартіна; 5) система, запропонована

⁸ Таблиці транскрипції і транслітерації, запропоновані автором, будуть опубліковані найближчим часом.

⁹ На нашу думку, це ім'я слід було передати як *Кім Йон-А*.

¹⁰ У ЗМІ зустрічаються варіанти *Юна*, *Ю-на*, *Ю-На* та *Ю На*, з яких варіант *Юна* — найпоширеніший.

¹¹ Ім'я *Гільдон* тут пишемо разом, бо саме в такому написанні воно подається в російськомовних літературних перекладах (рос. *Гильдон*). Ім'я *Ір Сен* пишемо окремо, бо саме так воно частіше за все подається в ЗМІ. Ці два приклади ще раз підтверджують необхідність єдиної усталеної системи написання корейських імен.

корейським Міністерством освіти, яку було визнано офіційною в 1984 р.; б) система, що ґрунтується на принципах транслітерації¹², запропонована Міністерством культури та туризму в липні 2000 р., яка на сьогодні є офіційною в Кореї.

Проте в багатьох випадках самі корейці не дотримуються зазначених систем або одночасно використовують кілька з них. У результаті маємо *Guk Hoon Chung*'a (정국훈), *Seun-Jin Jung*'a (성승진) та *DaeWha Jeoung*'a (정대화). Як бачимо, одне й те саме корейське прізвище 정 в англійському варіанті передається трьома різними способами, через що важко зрозуміти, маються на увазі однакові прізвища, чи різні. До того ж стає неможливим відрізнити прізвища 정 та 정, які часто в англійському варіанті передаються однаково: *Chung*. У першому з трьох імен фонема / ㅈ / в першому і другому складах імені чомусь передається по-різному — *Guk Hoon*. У той же час ㅈ в першому складі імені та ㅊ у прізвищі передаються однаково — англійською літерою *u* (*Guk Hoon Chung*, 정국훈). В усіх трьох прикладах імена написані за різними правилами (окремо, через дефіс та разом). Отже, й самі корейці досі по-різному передають латиницею свої імена, іноді за принципами, які неможливо пояснити, через що правильно передати кирилицею латинізоване корейське ім'я дуже складно.

Слід зазначити, що різні системи використання латинської графіки існують не лише в корейській мові. Порівняймо, наприклад, кунрей-сікі (ISO 3602), ніхон-сікі (ISO 3602 Strict) та систему Хепберна — в японській мові; ISO 9 бібліотеки конгресу Сполучених Штатів, ГОСТ 16876–71 АН СРСР — у російській мові тощо.

Проте, на нашу думку, сьогодні на практиці латинізація корейської мови є однією з найнепослідовніших.

Друга проблема полягає в тому, що при транскрибуванні виникають труднощі, пов'язані з позначенням звуків, відсутніх у мові перекладу. Це приводить до того, що при розробці систем транскрипції доводиться шукати приблизну відповідність звуків однієї мови звукам іншої, через що зникає така важлива фонетична інформація, як палаталізація, довжина тощо. Наприклад, корейські звуки [п, ㅍ] (буква ㅍ) та [п] (буква ㅍ) передаємо в українській мові літерою *п* [п], звуки [о, ㅓ, ㅗ] (буква ㅗ) та [е, ㅜ, ㅜ] (буква ㅗ) — літерою *о*, а українські [л] та [р] корейською літерою ㄹ. Оскільки відповідних корейських звуків в українській та російській мовах не існує, виникають суперечки та різні варіанти транскрипції. Наприклад, згаданий звук [п] (ㅍ) передається або як *п*, або як *пг*, пор.: ріка *Ханган* (한강), але містер *Канг* (강), хоч за принципами практичної транскрипції правильним було б написання *Кан*. Отже, абсолютно точно передати звучання однієї мови звуками іншої неможливо, тому завданням транскрипції є досягнення не тотожності, а якомога більшої подібності, наближеності звучання.

Третя проблема пов'язана з відсутністю взаємодозначної відповідності при транскрипції слова з мови оригіналу на мову перекладу і навпаки. Тобто, якщо слово транскрибувати іншою мовою, а потім знову транскрибувати його мо-

¹² Ця система часто зазнає критики саме за те, що ґрунтується на принципах транслітерації. Хоч за нею корейці можуть майже безпомилково відновити корейське написання слова, для всіх інших прочитати записане таким чином слово дуже важко. Наприклад, український турист навряд чи здогадається, що *Yeouido* насправді звучить приблизно як *Йої-до*.

¹³ Тут і далі подаємо фонетичне позначення корейських звуків відповідно до міжнародного фонетичного алфавіту та таблиці відповідності корейських звуків міжнародному фонетичному алфавіту, прийнятій Міністерством освіти Кореї 1986 р.

вою оригіналу, отримаємо слово, яке відрізнятиметься від початкового варіанта. Це спричинено втратою певних фонетичних особливостей при транскрибуванні. Наприклад, транскрипція корейського 의자 матиме вигляд *ийджся*, а 이시경 — *Лі Со-Джьон*. Проте не виключено, що при зворотній транскрипції *ийджся* може перетворитися на 의자, а *Лі Со-Джьон* — на 리소켄.

Ще більше проблем виникає, коли доводиться транскрибувати слово, вже транскрибоване іншою мовою, а потім знову передавати його мовою оригіналу. Такі випадки непоодинокі, адже більшість корейців, приїжджаючи в Україну, мають візитки англійською мовою, на яких ім'я транскрибовано (або транслітеровано) в більшості випадків досить довільно. В основному так само довільно ці імена транскрибуються потім українською мовою, внаслідок чого маємо такі неприпустимі варіанти, як: 정태성 → *Jung Tai-Sung* → *Джунг Тай-Сунг* → 준호 다이 순호 (?). На жаль, повністю уникнути таких випадків навряд чи вдасться, але зменшити їх кількість можливо, якщо звертатися при потребі до спеціалістів-корейців або звертатися з наведеною в цій статті таблицею корейських прізвищ.

Четверта проблема, якої не можемо не торкнутися, це конфлікт між історичною традицією та існуючими сьогодні правилами транскрипції. Деякі корейські імена були транскрибовані українською мовою досить давно і закріпилися в ній у такому вигляді. В основному це імена відомих людей, політичних діячів: *Кім Ір-Сен*, *Кім Сен-Ір* тощо. Ці імена протягом багатьох років відомі українцям саме в такому вигляді, тому замінювати їх аналогами, що відповідають правилам сучасної транскрипції (*Кім Ль-Сон*, *Кім Сон-Ль*), недоцільно. Проте інші імена варто транскрибувати за сучасними правилами, напр.: 김일남 — *Кім Ль-Нам* (а не *Кім Ір-Нам*), 최성규 — *Чхве Сон-Гю* (а не *Цой Сен-Гю*) тощо. Натомість пропонуємо не змінювати імена, відтворення яких українською мовою закріплене традицією. На нашу думку, їх орфографію слід узгодити із сучасними правилами написання корейських імен. Це не вплине на їх упізнавання, але допоможе уникнути непорозумінь і помилок при написанні.

Звичайно, запропоновані правила передавання корейських імен українською мовою стосуються лише оригінальних корейських імен, а не видозмінених прізвищ «горьо сарам» — корейців, які свого часу іммігрували в Росію чи колишній Радянський Союз (*Цой* (최), *Кагай* (가), *Шек* (석) тощо).

Як свідчать наведені вище приклади, ми наполягаємо на написанні корейських особових імен через дефіс. Корейські імена складаються з прізвища й імені, яке в свою чергу має один, дуже рідко — два склади (менше 0,1 %). Прізвище завжди стоїть перед іменем. Особові імена складаються з двох, рідко з одного, ще рідше — з трьох складів. Кожний склад прізвища та імені відповідає одному корейському ієрогліфу¹⁴, напр.: 순호찬 (孫昊贊, *Сон Хо-Чхан*) — «той, кому допомагає небо»; 김일남 (金一男, *Кім Ль-Нам*)¹⁵ — «один син» тощо. Прізвищ у

¹⁴ Останнім часом зустрічаються імена, які не мають ієрогліфічних відповідників (아름, 예남, 조, 은 тощо), але їх порівняно небагато. Вперше вони з'явилися в 1966 р., коли проводилася кампанія «Пишаймося гарним ім'ям!» (교운 이름 자랑하기), а найбільшої популярності набули в 1980-х роках. Проте імена без ієрогліфічного відповідника часто спричиняють незручності при оформленні документів, реєстрації тощо. Це, поряд з історичною традицією, стримує широке використання власне корейських імен.

¹⁵ Тут подаємо значення тільки особових імен. Ці значення є приблизними, оскільки одні й ті самі ієрогліфи можуть тлумачитися по-різному. Наприклад, *Ль-Нам* може означати «один син», «єдиний син», «перший син» тощо. Значення імен, що подаються, — лише один з кількох можливих варіантів.

Кореї небагато: за результатами перепису 2000 р. їх нараховувалося 286. З них 45 % припадає на три найпоширеніші прізвища: *Кім*, *Лі* та *Пак*.

Особових імен може бути необмежена кількість, адже для їх створення можна використовувати практично будь-який ієрогліф та різні їх комбінації. Візьмемо, наприклад, ієрогліф 美 (아름디을 미), який можна тлумачити як «красивий», «прекрасний», «чудовий». Він в основному використовується в жіночих іменах¹⁶, напр.: 김미숙 (金美淑, *Кім Мі-Сук*) — «красива і цнотлива», 김미선 (金美宣, *Кім Мі-Сон*) — «та, що дарує людям красу», 김효미 (金孝美, *Кім Хьо-Мі*) — «красива і шаноблива до батьків».

Як бачимо, кожна частина імені має окреме значення, яке змінюється або доповнюється при поєднанні з іншим складом. Цим корейські імена відрізняються від українських та багатьох інших, що є першим аргументом проти написання корейських імен разом. Адже ми не можемо розбити українське ім'я на склади, додати інший склад і отримати нове ім'я, яке матиме унікальне значення. Українське *Сергій*, рос. *Елена*, англ. *Anthony*, фр. *Veronique* тощо як за етимологією, так і за співвідношенням «структура — значення» істотно відрізняються від корейських імен. На користь написання корейських імен поскладово свідчить і те, що це відображає складовий характер корейського алфавіту — хангиля.

У російськомовних джерелах, особливо в ЗМІ, часто можна зустріти написання, коли прізвище і всі склади імені пишуться окремо. На наш погляд, таке написання грубо порушує структуру корейського імені і призводить до помилок і непорозумінь. Хоч кожний ієрогліф у складі корейського імені має своє власне значення, називати людину лише одним складом її особового імені неможливо¹⁷. Наприклад, ми не можемо назвати *Ль-Нам(а)* лише *Ль* або лише *Нам*: ці дві частини взаємопов'язані. На жаль, український правопис 2007 р. подає написання корейських імен окремо¹⁸. Таке написання є калькою з російського варіанта, на нашу думку, досить спірного. Зрозуміло, що корезнавство в Україні — наука молода, і спеціалістів небагато. Це має як негативні, так і позитивні сторони, адже дає можливість розробити адекватні правила транскрипції корейської мови до того, як неправильні варіанти встигнуть закріпитися у вжитку. Написання корейських імен окремо також призводить до помилок. Одним із найпоширеніших прикладів, який наводять також і російські корейсти, є ім'я Генерального секретаря ООН *Баня Гі-Муна*. При окремому написанні *Бан Гі Мун* другий склад імені *Мун* часто приймають за прізвище цього дипломата. У результаті в ЗМІ зустрічаємо такі абсурдні варіанти, як *П. Г. Мун*, *П. Мун*, *Гі Мун*, *Пін Гі-мун*, *пан Гі Мун*, *Пангі Мун* тощо. Навіть на офіційному сайті ООН в Україні знаходимо варіант *Пін Гі-мун*. Хотілося б вірити, що це друкарська помилка, але пошук тільки на цьому сайті видав 67 статей, де Генерального секретаря називають *Піном Гі-муном*¹⁹. Часто зустрічаються варіанти *ПАН Гі Мун*, *Пан Гі Мун*,

¹⁶ У Кореї немає чіткого розподілу між чоловічими і жіночими іменами. Звичайно, є ієрогліфи, які в основному використовуються в жіночих або чоловічих іменах, проте чітких правил не існує. Скажімо, якщо ім'я закінчується на *-сук*, воно скоріше за все належить жінці, а якщо на *-шік* — чоловікові. *Кім Ль-Нам* скоріше за все буде чоловіком, єдиним або першим сином у сім'ї, проте може бути і жінкою, ім'я якої вибрали ще до народження дитини, сподіваючись, що буде син.

¹⁷ Проте називати людину лише за її прізвищем у поєднанні з іменними суфіксами можна. Наприклад: 김씨 (*Кім-сі*: містер, місіс або міс Кім), 김군 (*Кім-гун*: містер Кім), 김양 (*Кім-ян*: міс Кім) тощо. Іменні суфікси пропонуємо писати через дефіс і з маленької літери за аналогією до написання японських іменних суфіксів в українській мові.

¹⁸ Український правопис. — К., 2007. — С. 119.

¹⁹ <http://www.un.org.ua/ua/>, станом на 20 листопада 2008 р.

Бан Гі Мун, Пан Кі Мун, Бан Кі Мун та ще мабуть із десятків інших. Така непослідовність у транскрипції призводить до плутанини, а іноді може навіть стати причиною незручних ситуацій на міждержавному рівні²⁰. Написання ж особового імені через дефіс дозволить точно визначати, яка частина є прізвиськом, а яка ім'ям, що зменшить кількість помилок і сприятиме полегшенню спілкування між представниками двох країн.

На користь написання корейських імен через дефіс свідчить і те, що в українській мові вже існують подібні прецеденти в правилах написання іншомовних особових імен. Наприклад, через дефіс пишемо *Жан-Жак, Марія-Терезія, Анна-Марія* тощо.

Одним з основних доводів російської транскрипції на користь написання корейських особових імен разом є те, що таким чином зберігається орфографічний вигляд імені. Це твердження досить спірне.

По-перше, коли йдеться про транскрипцію, написання слова залишається другорядним питанням: тут найважливіше — звучання слова. По-друге, про що, до речі, російські вчені не згадують у своїх міркуваннях, корейські прізвиська пишуться разом з іменами²¹. Тому, коли за правилами української (так само, як і російської) мови пишемо прізвисько окремо від імені і з великої літери, ми вже порушуємо його оригінальну орфографію. Вважаємо, що написання дефіса не порушує єдності корейського імені, адже дефіс в українській мові — знак не розділовий, а з'єднувальний. Він засвідчує зв'язок рівноправних елементів, розділяє елементи імені й елементи прізвиська і цим вказує, де кінчається прізвисько і де починається ім'я. Дефіс в українській мові часто вживається в іншомовних назвах, коли вони не мають смислової або граматичної самостійності. Такі слова для української мови — єдине ціле, незалежно від тієї чи іншої структури в мові, з якої вони взяті: *Кзил-Орда, Нар'ян-Мар, Ріо-Негро, Улан-Уде, Бульонь-сюр-Мер* тощо. Таку саму логіку пропонуємо застосовувати і при поясненні написання корейських особових імен через дефіс.

Хотілося б також звернути увагу на відмінювання корейських імен. За правилами українського правопису, іменники іншомовного походження відмінюються як відповідні українські іменники. Отже, і корейські імена повинні відмінюватися відповідним чином. Натомість на практиці часто відмінюється лише останній склад імені, а прізвисько залишається незмінним. Опрацювавши близько сотні друкованих та електронних статей із згаданим ім'ям політика Бана Гі Муна, автор не виявила жодного випадку правильного його відмінювання (крім називного). Наприклад, «Віктор Ющенко зустрівся з *Пан Гі Муном*», «За словами Генерального секретаря ООН *Пан Гімуна...*», «Кондоліза Райс запропонувала *Пан Кі-муну*» тощо.

Ми пропонуємо правила написання корейських імен, беручи за основу їх південнокорейську вимову. Вимова (і написання) тих самих імен у Північній Кореї може іноді дещо відрізнятись. У таких випадках транскрибуємо ім'я так, як воно звучить у тій Кореї, де живе його носій. Наприклад, південнокорейське

²⁰ Наприклад, під час офіційного візиту Президента України до Республіки Корея в грудні 2006 р., де автор була офіційним перекладачем, на офіційних зустрічах та прес-конференціях українська сторона тодішнього Президента Кореї *Но Му-Хьона* називала *Но, Ро* і навіть *Ло Му-Хьоном*.

²¹ Тобто, якщо повністю зберігати орфографію корейських імен, мусили б писати *ХОН-ПЛЬДОН* або *хонільдон*. Адже крім того, що корейці пишуть імена і прізвиська разом (у корейській мові взагалі відокремлення слів у реченні розвинено набагато менше, ніж в українській), у корейській мові немає розмежування на великі й малі літери.

최승연 у Північній Кореї перетвориться на 최승린, відповідно транскрибувати їх слід як *Чхве Син-Йон* та *Чхве Син-Ньон*.

Як зазначалося, двоскладових прізвищ у Кореї дуже мало — близько п'ятнадцяти, а їхні носії становлять менше 0,1 % населення. Серед них найпоширенішими є *Намгун*, *Хванбо*, *Чегаль* та *Сагон*. Такі прізвища пропонуємо писати разом. Хоч вони і складаються з двох ієрогліфів, кожен з яких має своє значення, такі сполучення є усталеними і незмінними. Тобто, на відміну від імені, ми не можемо використати один з ієрогліфів двоскладового прізвища для утворення іншого прізвища. Крім того, таке написання запобігатиме плутанині і дозволить безпомилково відрізнити ім'я від прізвища.

Крім імен, корейці іноді мають ще й псевдоніми (*хо*). Псевдоніми вперше з'явилися в період Трьох Держав (IV–VII ст.), але широкого використання набули під час правління династії Чосон (1392–1910 рр.). Сьогодні псевдоніми в Кореї майже не вживаються, ними дуже рідко послуговуються — в основному письменники та інші діячі культури. *Хо* бувають двоскладовими (переважна більшість), рідше — три-, чотири- та п'ятискладовими. Носій псевдоніма зазвичай обирав його собі сам або його давали вчителі, старші товариші та ін. У більшості випадків значення *хо* було пов'язане з місцевістю, де проживала людина, її уподобаннями, видом діяльності. Кількість псевдонімів була необмеженою. Наприклад, рекордсменом у цьому вважають ученого і громадського діяча *Кіма Джьон-Хі*, у якого нараховується близько п'ятисот псевдонімів.

Оскільки псевдоніми в корейській мові пишуться перед прізвищем, пропонуємо в такому порядку вживати їх і в українській мові, напр.: *Чхуса Кім Джьон-Хі*, *Бегун-госа Лі Гю-Бо*, *Досан Ан Чхан-Хо* тощо.

Дво- та трискладові псевдоніми слід писати разом, що допоможе відрізнити псевдоніми від імен і полегшить сприйняття імені при читанні, напр.: *Досан Ан Чхан-Хо*, *Вандан Кім Джьон-Хі*, *Єдан Кім Джьон-Хі*, *Бомандан Лі Джьон-Гу* тощо.

Чотири- та п'ятискладові псевдоніми пропонуємо писати через дефіс між частинами слова, що утворюють смислові єдності, напр.: *Бегун-госа* (白雲居士 — «мудрець, що живе серед білих хмар») *Лі Гю-Бо*, *Самхокхосонсен* (三酷好先生 — «вчитель, який любить три розваги»²²), *Лі Гю-Бо*, *Бекволь-госа* (白月居士 — «мудрець, що насолоджується блідим місяцем») *Хо Гюн* тощо.

Псевдоніми можуть уживатися перед повним ім'ям (*Досан Ан Чхан-Хо*) або самі по собі (*Досан*), іноді настільки часто, що замінюють його. У таких випадках пишемо псевдонім після прізвища за правилами написання особових назв. Наприклад, псевдонім поета Кіма Джьон-Шіка *Соволь* витіснив справжнє ім'я²³, і більшості корейців він відомий саме як *Кім Со-Воль*. Поет *Мокволь Паак Йон-Джьон* більше відомий як *Паак Мок-Воль*, але таких прикладів небагато.

Для кращої ілюстрації запропонованих у статті правил транскрипції корейських імен та прізвищ наводимо приклади їх можливого написання (див. табл. 1), а також написання двадцяти п'яти найпоширеніших корейських прізвищ, носіями яких у Південній Кореї є понад 80% населення, за статистичними даними 2000 р.²⁴ та 1985 р.²⁵ (див. табл. 2).

²² Складання віршів, випивка та гомунго (корейський музичний інструмент).

²³ Лише двоскладові псевдоніми можуть використовуватися після прізвищ як особові імена.

²⁴ За даними Національного управління статистики (통계청조사).

²⁵ За даними Колегії економічного планування (경제기획원조사).

Приклади написання можливих варіантів корейських імен		
Тип	Українська мова	Корейська мова
1-склад. прізвище та 2-склад. ім'я	Лі Сун-Шін	이순신
1-склад. прізвище та 1-склад. ім'я	Кім Хун	김훈
1-склад. прізвище та 3-склад. ім'я	Бан Мі-Ин-Юль	반미은율
2-склад. прізвище та 2-склад. ім'я	Хванбо Сон-Сук	황보성숙
2-склад. прізвище та 1-склад. ім'я ²⁶	Намгун Хьон	남궁현
2-склад. прізвище та 3-склад. ім'я	Сагон Ру-Ан-А	사공루안아
Хо та ім'я	Дасан Ан Чхан-Хо	다산 안창호
	Бегун-госа Лі Гю-Бо	백운거사 이규보

Таблиця 2

Найпоширеніші корейські прізвища				
№	Корейська мова	Українська мова	2000 р. (чол.)	1985 р. (чол.)
1	김씨(金氏)	Кім	9,925,949 (21.6%)	8,785,554 (21.7%)
2	이씨(李氏)	Лі ²⁷	6,794,637 (14.8%)	5,985,554 (14.8%)
3	박씨(朴氏)	Пак ²⁸	3,895,121 (8.5%)	3,435,640 (8.5%)
4	최씨(崔氏)	Чхве	2,169,704 (4.7%)	1,913,322
5	정씨(鄭氏)	Чон	2,010,117 (4.4%)	1,780,648
6	강씨(姜氏)	Ґан	1,044,386 (2.3%)	958,163
7	조씨(趙氏)	Чо	984,913 (2.1%)	877,050
8	윤씨(尹氏)	Юн	948,600 (2.1%)	834,081
9	장씨(張氏)	Чан	919,339 (2.0%)	810,231
10	임씨(林氏)	Ім	762,767 (1.7%)	672,755
1-10	—	—	64.1%	64.5%
11	오씨(吳氏)	О	706,908 (1.5%)	147,127
12	한씨(韓氏)	Хан	704,365 (1.5%)	628,388
13	신씨(申氏)	Шін	698,171 (1.5%)	620,950

²⁶ У більшості випадків носії двоскладових прізвищ мають односкладові імена. Тут подаємо приклади дво- та трискладових імен з двоскладовими прізвищами, оскільки теоретично такі імена можуть існувати. Проте на практиці вони зустрічаються вкрай рідко, бо є нетиповими для корейської мови.

²⁷ Хоч за правилами південнокорейського правопису (так зване правило першої букви, що було прийнято в 1933 р.) на початку слова перед [i] або [j] ㅛ ([ɰ], [p]) зникає, пропонуємо транскрибувати *Лі*, а не *І*. Оскільки написання прізвища *Лі*, другого найпоширенішого прізвища в Південній Корей, вже закріпилося в нашій мові у такому вигляді, пропонуємо дотримуватися цієї традиції. На користь традиційного написання цього прізвища говорить і те, що при вимові прізвище *І* може бути іноді сплутане зі сполучником *i*.

²⁸ Прізвище *Пак* також пропонуємо писати за усталеною в українській мові традицією (*Пак*, а не *Бак*), оскільки воно є одним з найпоширеніших, часто зустрічається серед корейців, які приїжджають в Україну, та серед етнічних корейців, що живуть в Україні.

14	서씨(徐氏)	Со	693,954 (1.5%)	611,148
15	권씨(權氏)	Квон	652,495 (1.4%)	567,768
16	황씨(黃氏)	Хван	644,294 (1.4%)	564,256
17	안씨(安氏)	Ан	637,786 (1.4%)	556,391
18	송씨(宋氏)	Сон	634,345 (1.4%)	557,137
19	류씨(柳氏)	Лю	603,084 (1.3%)	509,077
20	홍씨(洪氏)	Хон	518,635 (1.1%)	457,567
1-20	—	—	78.2%	78.5%
21	전씨(全氏)	Чон	493,419 (1.0%)	430,055
22	고씨(高氏)	Го	435,839 (0.9%)	384,012
23	문씨(文氏)	Мун	426,927 (0.9%)	375,765
24	손씨(孫氏)	Сон	415,182 (0.9%)	368,717
25	양씨(梁氏)	Ян	389,152 (0.8%)	343,985

Запропонована система транскрипції корейських імен ґрунтується на їхньому написанні і, відповідно, вимові в Південній Кореї. Хоч північнокорейські імена іноді відрізняються від південнокорейських, цих відмінностей не так багато. Гадаємо, що запропонована транскрипція придатна також і для передавання північних варіантів корейських імен. Звичайно, у такому випадку при транскрипції за основу братимемо північний варіант імені, тобто кореець на прізвище 林 на півдні буде 림 (*Лм*), а на півночі — 립 (*Лім*) тощо.

Таким чином, проблеми, які існують сьогодні у транскрипції корейських імен, пов'язані насамперед з невідповідністю існуючих правил передавання корейських імен українською мовою семантиці та вимові корейських імен і прізвищ. На нашу думку, доцільно, наслідуючи приклад російських колег, розробити пам'ятку або рекомендації для перекладацьких фірм, газет, журналів тощо.

Звичайно, говорячи про транскрипцію корейських імен і прізвищ, ми не могли не торкнутися певних питань транскрипції корейських слів узагалі. Проте пропозиції щодо написання загальних назв, наведені у статті, неповні, вони потребують подальшого вивчення і доповнення.

(Сеул)

O. M. SHCHEGEL

PRACTICAL TRANSCRIPTION OF THE KOREAN NAMES INTO UKRAINIAN: COMPARISONS, PROBLEMS, PROPOSALS.

The system of transcription for Korean names, based on their writing and spelling in the South Korea, is presented in the article. The problems noe existing in the transcription of Korean names and the proposals for their resolving are described.

Key words: transcription, Korean language, cyrillic alphabet.